

'Mijn eerste kennismaking met God dateert uit de tijd van de bewaarschool. Daar hing God gekleurd aan de muur, of eigenlijk alleen zijn goddelijk hoofd met baard, de rest was wolken. Dat hoofd hield zich daar bezig met kijken, wat weinig of geen indruk op me heeft gemaakt. Dit pleit ook voor de zusters.'

De hoofdpersoon in dit boek valt een katholieke opvoeding ten deel, met als 'hoogtepunt' de studie aan het Klein-Seminarie als kandidaat voor het Priesterschap Gods.

Maar hij zet zijn vraagtekens bij de woorden en daden van hen die hem omringen. Hij vindt dat ze beter moesten weten met hun beminde naaste als jezelf, hun staat van genade, hun roeping, hun gewijd zijn, hun gezalfde handen. Hij kan zich niet met hun denkbeelden verenigen – maar tegelijk is daar de twijfel. Want je studie aan een seminarie opgeven staat gelijk aan totaal gefaald hebben.

Het thema van dit boek is het innerlijk conflict van een mens die voor de keuze komt te staan: moet hij zich conformeren aan alle schijnheiligheid of neemt hij krachtadig het besluit zich ervan af te wenden, in de wetenschap dat iedereen hem zal laten vallen.

ISBN 90 236 6719 0

Jean Severeijns

Het vermoeden

NIJGH & VAN DITMAR

De President

Mijn oorlog begon in 1946.

In 1950 kwam er een einde aan.

Ikzelf helemaal alleen beëindigde de oorlog, die me overkwam.

Niemand zal het oorlog noemen, hetgeen ik beschrijf.

Er werd geen schot gelost, er waren geen troepen, geen wapens, nauwelijks helden, er vloeide geen bloed, en bij mijn weten waren er geen doden.

Ik noem het oorlog, vanwege de botte brute macht die ik leerde kennen, de eenzaamheid, de angst, die overal tastbaar was, het onrecht, de pijn, de verlatenheid, de verslagenheid, de willekeur, het spoorloos raadselachtig plotseling verdwijnen van jonge mensen, vaak kinderen nog, zonder een afscheid, zonder een tot ziens; en dan de honger die ik proefde, de leugens die ik hoorde, het fluisteren weer, het niet hardop mogen denken.

Oorlog, belichaamd in de persoon van één man: de President, honderdtwintig kilo mens, godgewijd, gedoctoreerd ergens in Duitsland, geheim Kamerheer van de Paus, geheim, heimelijk, één brok onderdrukt geweld, dat overal en op elk moment kon losbarsten, de President, dictator, op weekdagen in het zwart, op feestdagen in het paars, een beer in het paars, even log als agressief, Monseigneur Van der Em.

In het voorjaar van 1946 bereikte mijn ouders via school een herderlijk schrijven van Vader Bisschop, dat zij hun

zoon, mocht die het ideaal koesteren later priester van het bisdom te worden, moesten laten inschrijven op het Klein-Seminarie Kloosterrade (tot dan toe eminente kostschool voor de best gesitueerde katholieken van Nederland).

Ik sjouwde de brief drie dagen mee in mijn tas, toen gaf ik hem aan mijn moeder.

Wij, Leonardus, door de genade Gods en de gunst van den Apostolischen Stoel, Bisschop van Roermond, wensen U heil en zaligheid in den Heer.

Dierbare Ouders,

Toen Wij door Gods Voorzienigheid Bisschop werden van Ons schoon en dierbaar Diocees, een Bisdom, dat wellicht een der schoonste Bisdommen van heel den wereld genoemd mag worden, beseften Wij met bezwarende duidelijkheid dat Onze eerste, voornaamste en zwaarste zorg moest zijn: de zorg voor de vorming der Priesters.

Deze overtuiging, Dierbare Ouders, werd nog verdiept, toen Z.H. Paus Pius IX Ons in een particuliere audiëntie met niets ontziende klaarheid sprak over Onze plicht om met grote zorg en gestrengheid te waken over de vorming van goede en heilige Priesters.

Zijn woorden waren de zuivere weergave van wat in Onze geest en hart leefde, en Wij gaven den Heiligen Vader gaarne de belofte Ons best te doen en niet terug te deinzen voor mogelijke moeilijkheden en offers.

Wij wisten immers, dat Wij dan Gods Heiligen Wil zouden vervullen en dat Hij Ons bij deze inspanningen zou zegenen.

U weet, Dierbare Ouders, hoe ontzaglijk moeilijk het is van een klein kind door opvoeding en vorming een persoonlijkheid, een goeden mens, een flinken burger, een echten Christen, een enig-

zins waardig kind Gods te maken. Hoeveel moeilijker is het dan niet van datzelfde zwakke kind een goeden, vromen Priester te maken, die waarlijk alles voor allen wil zijn.

Hoe zal men dien jongen geest, die toch door de erfzonde verduisterd is en voor wien het toch al zo moeilijk is de waarheid zuiver te leren kennen, kunnen omvormen tot een bron van waarheid en licht, bereid en in staat om de geesten en zielen te verlichten?

Hoe zal men van dien gevoeligen jongen, van zijn onstuimigen en wispelturigen wil, die toch ook door de erfzonde geknakt en verzwakt werd, een kracht kunnen maken, die de medemensen weet te stalen en te sterken, die het zwakke en zondige volk weet voor te gaan en te leiden op den engen en doornigen weg naar de eeuwigheid?

Hoe zal men dat jonge, tere gemoed en hart, dat toch ook gewond werd door de erfzonde en onderhevig blijft aan de verlokkingen en stormen des levens, kunnen omvormen tot een hart, dat zijn natuurlijkste en sterkste verlangen weet te verloochenen, en dat bereid is en in staat om zich gelijk Christus geheel weg te schenken als een losprijs voor velen?

Hoe zal men de handen, die toch ook van stof zijn en de streling van genot en bezit kunnen voelen, rein genoeg kunnen maken om het Lichaam van Jezus Christus waardig te dragen en uit te delen?

Hoe zal men tenslotte de spraak, die volgens den H. Jacobus in staat is als een vuur een heel woud in brand te steken, rein en waardig te maken om het woord der vergeving uit te spreken?

Wij weten, dat Jezus Christus zelf jaren gebruikt heeft om Zijn eerste Priesters te vormen, eer Hij hun deze verheven zending en macht gaf.

Wij weten dus hoe God van Zijn Heilige Kerk jarenlange gestage vorming vraagt, van de Ouders grote offervaardigheid, en van de geroepenen zelf grote toewijding, eer Hij een zwak mens-kind tot dit bovenmenselijk ambt toelaat.

Inderdaad, beminde Ouders, het is reeds een groot geheim vader

en moeder te zijn en kinderen voor God op te voeden. Hoeveel groter moet dan het mysterie zijn Priester te worden, te verzaken aan het aardse vaderschap, om vader der zielen te zijn, gids van velen op weg naar hun Vader in den Hemel?

Dierbare Ouders. Wij hebben U laten delen in Onze zorg om de vorming en opleiding van waardige, heilige Priesters. Wij hebben U gewezen op de belofte, die Wij hieromtrent aan den Heiligen Vader in Rome hebben gedaan.

Wij willen U thans deelgenoot maken van een groots plan, dat Wij gaarne in de komende maanden en jaren willen verwezenlijken.

Vanaf September 1946 willen Wij Ons aloud opleidingsinstituut Kloosterrade, dat zovele grote Nederlanders heeft voortgebracht, omvormen en uitsluitend bestemmen voor de opleiding van Priesterstudenten van Ons eigen Bisdom.

Wij zullen de beste krachten van Onze Limburgse Priesters beschikbaar stellen om de opleiding en opvoeding binnen dit Klein-Seminarie ter hand te nemen.

Wij kunnen den goeden God dan zeggen, dat Wij alles gedaan hebben wat mogelijk is, om goede en heilige Priesters te vormen.

Daarom leggen Wij nu dan ook deze grote zaak, die toch eigenlijk Gods eigen belang is, met kinderlijk vertrouwen in Zijn handen en in Die van Onze goede Moeder Maria neer.

Dierbare Ouders. Mocht Uwen zoon of één Uwer zonen het ideaal koesteren later Priester te worden in Ons Bisdom, dan willen Wij U met den meesten aandrang vragen Uw kind aan Onze zorgen toe te vertrouwen. Wij verzoeken U dringend Uwen zoon vóór 1 Juli op Ons Klein-Seminarie te laten inschrijven. De Priesters van Uw parochie zullen U daarbij behulpzaam zijn.

Kan het U tenslotte verwonderen, dat Wij U ook om Uwen steun en gebed vragen? Ook om Uwen stoffelijken steun? Iedere parochie en ieder instituut zal Ons iets moeten helpen. Het zal enen steun zijn, die eigenlijk zeer gering is, maar die wel vast en goed geregeld moet worden.

Van alle verzoeken, welke Wij als Bisschop ooit aan U gericht hebben, is dit verzoek wel het meest dringende. Zo ooit, dan rekenen Wij nu op Uwe volgzaamheid.

Met alle gezag, dat God Hem heeft toevertrouwd, treedt Uwen Bisschop thans voor U om met Uw aller steun de kroon te zetten op het werk voor den Limburgsen Priester.

En God, zo bidden Wij, zal in Zijn door de eeuwen zo beproefde Liefde voor Limburg zorgen, dat dit werk slaagt. Dat straks Ons Klein-Seminarie een der dierbaarste, schoonste en zegenrijkste instellingen moge zijn van Ons zo innig geliefd Limburg.

Wij zegenen U allen.

*Uwen Herder en Vader, Leonardus
Roermond, Feest van Maria Boodschap*

De brief was er, zoals ik er was, duidelijk, zo duidelijk en onontkoombaar, dat elk woord overbodig was.

Hoe duidelijk was God?

Roepen, riep God? Hoe deed hij dat?

Kon je dat horen, moest je dat voelen, hoe, waar?

Roeping, ik had roeping nodig, wat moest ik anders daar op dat seminarie? Ideaal, wat moest ik met een ideaal, ik had nog nooit iemand ontmoet met een ideaal.

Zonder roeping was ik nergens, niemand.

Vijfhonderd gulden kostte het per jaar, een onnoemelijk kapitaal, en dan nog daarbij die dure boeken. En mijn tante, de enige rijke en ook nog kinderloze tante, die het zo graag had.

Was roeping een kwestie van afwachten, tijd?

Betekende het iets, dat ik niks om meisjes gaf en dat ik een hekel had aan vieze moppen? Maar hoe zat dat dan met dat lijf van me, met die doodzonden, wat moest God met iemand die ook nog zijn eigen pastoor en kapelaan uit de weg ging?

Vragen stonden alleen in de katechismus, en je kreeg de antwoorden erbij.

Angst was je eigen schuld en weten ging over wat je geleerd had.

Drie dagen zwijgen na de brief bekende ik, dat ik toch wel wilde. Dat volstond voor enkele maanden.

Na die tijd kreeg ik nieuw ondergoed, pyjama's, eigen handdoeken, twee broeken, nog andere kleren en een levensgrote kartonnen koffer die niet nat mocht worden, zo stond er aan de binnenkant.

'Ja, wat heb je aan zo'n jongen,' hoorde ik ongewild mijn vader tegen iemand zeggen, 'die blijft je een leven lang alleen maar geld kosten.'

Ik werd nummer 412, dat stond op elke onderbroek, elke handdoek, elke zakdoek, in de kraag van mijn jas.

Nummer 412 van de vierhondertwintig nummers die waren uitgereikt.

Tekenend voor mij, 412, einde van een rij.

Ik vermoed dat het een zondag was, een dag in augustus, midzomer. Wij hebben vroeg gegeten, het is stil aan tafel. Mijn koffer staat in de winkel.

Ze kijken me vreemd aan, mijn zusjes en mijn broers.

Ik fluister: 'Dag.'

Mijn ouders brengen me weg. Het station, de trein.

Ik voel me arm, straatarm, het weinige dat ik heb laat ik achter. Ik klem me vast aan mijn bruine kartonnen koffer, een grote lege holte sjouw ik mee.

Mijn vader praat over zijn duiven, uren. Overstappen.

Mijn moeder kijkt naar buiten. Uitstappen. Nog een half uur lopen.

Een grote poort, een binnenplein met hoge bomen,

kleine deur met tralies, een loket, nummer 412, deze gang door, volgende gang rechts, twee trappen op, slaapzaal drie, een geur van kamfer.

... Nog schijnt de zomerzon door de bomen en werpt een tapijt van kleine lichtvlekken voor zijn voeten. Maar hij ziet het vertrouwde pad niet meer, waarlangs hij gaat. Hij staat in een nieuwe werkelijkheid. Voor hem rijst een hoge kerk op, omringd door gebouwen, die hij nimmer zag. Een sierlijke toren blinkt in het stralende licht. Vogels vliegen af en aan rond de galmgaten. Verward staat hij stil, maar de stem zegt weer dringend: 'Kom.' En hij gaat verder, terwijl in hem een ongekennde vreugde groeit. Hij gaat door blanke gangen in een zingende stilte en door de vensters ziet hij een weelde van bloemen in de hof.

Een groot gebouw, angstwekkend leeg, vreemde mensen zonder gezichten. Mijn vader, mijn moeder zonder gezicht, woorden die de stilte dodelijk maken, mijn moeder raakt me aan, een vreemde kus van heel vroeger, dag, ik schrijf jullie morgen, postzegels zullen ze hier wel hebben.

Iemand breekt een glas, oorverdovend brekend glas, een straat van glas, kevers kruipen van alle kanten op me toe, ik kom thuis, ze zijn er allemaal, ik was even weg, ik ben er weer, ik pak mijn koffer uit, ik huil.

De dag is al goed als ik geen honger heb, want armoe is hier troef. 's Morgens twee sneden brood, soms drie, en als je heel vlug bent vier. Brood met wat slechte margarine. We delen met achten de tafel en alles wat er op komt. 's Middags, vier uren later, aardappels, wat groenten en laat ik het maar vlees noemen, een plak bloedworst, soms gehakt, op zon- en feestdagen iets meer dan dat, en in plaats van vlees wel eens een hardgekookt ei. Toe, een lepel vla of pudding.

De ene dag delen we met de klok mee, de andere dag in tegengestelde richting. Als je in het midden zit heb je pech, want de eersten nemen altijd te veel, en jij moet zorgen dat er voor de laatsten nog wat overblijft. Eenieder houdt drie maanden lang zijn vaste plaats. Gluren is een acceptabele manier van kijken.

Briketten: gebakken bloedworst

Steenkolen: hardgebakken schijven bloedworst

Glas in lood: broodbeleg (preskop)

Scheermesjes: stampot van ingemaakte snijbonen en aardappels, zo genoemd vanwege de scherpe draden aan de snijbonen

Nonnepis: brouwsel dat lijkt op thee

's Avonds, vijf uren later, twee sneden brood zonder margarine met jam, zonder margarine met kaas, met margarine zonder vlees, zonder margarine met vlees. Vlees is boterhamworst. Soms eten we er pap bij, je moet wel.

Iedereen heeft zijn la, waarin zijn servet. We eten altijd met servet, en met mes en vork. Ik weet hoe dat moet, anderen hebben er moeite mee. Alles leert.

Na verloop van enkele weken wordt de la een voorraadkast, een bunker. Er zijn er, die een thuisfront organiseren, het Katholieke thuisfront. De lekkerste dingen worden aangevoerd, als het maar een beetje houdbaar is. Kaas, cervelaatworst, hagelslag, jam. Het wordt oogluikend toegestaan, ook dat anderen moeten watertanden.

Er gaat een winkel open in de keuken, waar je van alles kunt kopen, als je geld hebt natuurlijk.

Gluren, de armoe is tastbaar, meetbaar. Vreemd, dat niemand deelt. Wat heb je aan een jongen die je een leven lang alleen maar geld kost?

German Friendly, het bord van de winkelruit is weg, wat weten ze hier van mijn vader?

'Het gaat goed met mij. Ik heb al een paar vrienden. Het eten valt ook wel mee, natuurlijk niet zo lekker als thuis. Wilt U een briefje van vijf sturen de volgende keer? Mijn geld is op en ik moet naar de kapper. Hoe gaat het met jullie? Ik hoop dat de duiven afgelopen zondag goed gevlogen hebben. Stop een paar kranten bij de was, want we mogen de Limburger Koerier hier niet lezen. Alleen maar De Tijd en daar staat weinig nieuws in. Met Allerheiligen komen we twee dagen naar huis.'

Rijen. In rijen gaan we naar de eetzaal, in rijen naar de studiezaal, naar de kerk, naar de slaapzaal. Altijd in stilte, zwijgend, monddood.

Het stilzwijgen is niet enkel noodzakelijk voor de algemene orde in huis, klas, studie- en slaapzaal. Het is bovendien een zeer geschikt middel voor zelfbeheersing, wils- en karaktervorming (speciaal voor de priesterkandidaat, geheimen bewaren).

Het systeem. Het systeem regeert, klopt als een bus, wordt bewaakt. We bewaken mekaar. De oudsten de anderen. Zij noteren, voeren boekhouding. Ze moeten. Dat heet verantwoordelijkheid dragen. Noteren, boeken, verklikken, verraden. Dat je te laat in de kerk kwam, dat je in de rij gekletst hebt, dat je ergens dialect sprak, dat je stiekem gerookt hebt. Als je van de wc komt, word je soms zonder enige aanleiding in je kraag gevat om je adem te laten controleren. Zo iemand noemen we een 'strontvlieg'.

Het systeem functioneert, de massa gedraagt zich als een kudde willoze schapen, apathisch, kritiekloos. Leven is je conformeren aan een systeem.

's Zaterdags om één uur maakt de President de balans op. Hij doet verslag voor het front van vierhonderdtwintig potentiële beklagden, met een kennelijk genoegzaam bepaalt hij de strafmaat. De aanklagers blijven anoniem, je

hebt geen verweer, je mag raden, we noemen hen varkens, er zitten zwijnen tussen.

Zij, die met toezicht belast zijn, dienen steeds tijdig, zo mogelijk vóór de leerlingen, op hun post te zijn. De slaapzalen eisen een nauwlettende zorg. Daarom mogen zij, die hier toezicht uitoefenen, de slaapzaal niet verlaten voor het laatste teken met de bel gegeven is. Na het avondgebed is streng stilzwijgen geboden, ook voor hen, die met het toezicht belast zijn.

Zolang een priester-leraar op de slaapzaal aanwezig is, geven zij, die met toezicht belast zijn, geen enkel verlof. Na het vertrek van de priester-leraar geven zij alleen verlof om naar de Prefect te gaan.

Het gaan naar een andere slaapzaal en het betreden van een kamertje van een ander wordt als een zeer zwaar vergrijp tegen de tucht gestraft.

Zij, die buitenshuis belast zijn met toezicht tijdens bijvoorbeeld de verplichte of vrijwillige wandeling, hebben te waken, dat geen brieven gepost worden, dat niets gekocht wordt en generlei bezoeken worden gebracht.

Aangaande diegenen, die zich habitueel onbehoorlijk gedragen in de kerk, in de studie- of eetzaal, op de speelplaats of tijdens de wandeling, brenge men mondeling verslag uit aan de President. Daaronder rekene men ook het habitueel saboteren van gebed of zang.

Allen, die toezicht hebben, moeten optreden met gezag, daarbij het midden houdend tussen overdreven gestrengheid en lakse toegeeflijkheid. Men dient te waken voor toegeven aan menselijke opzicht of valse zucht naar populariteit.

Zij hadden beter moeten weten met hun bemin je naaste als jezelf, hun vergeef ons onze schuld zoals ook wij aan anderen hun schuld vergeven, hun staat van genade, hun roeping, hun gewijd zijn, hun gezalfde handen, hun ge-

zegende mond, hun geleerdheid, hun dikke boeken.

Waarom behoren wij God vurig om heilige en waardige priesters te bidden? (Katechismus: eenenveertigste les, vraag 350, klas 5)

Wij behoren God vurig om heilige en waardige priesters te bidden, omdat deze veel doen voor de eer van God en het heil der zielen.

Een deel van mijn heil vond ik bij mijn wiskundeleraar. Hij kon het allemaal zo moeilijk uitleggen, de meetkunde-sommen en de rest. Af en toe nodigde hij me uit op zijn kamer om een sigaret te komen roken en samen te zwijgen.

Ik bewaar goede herinneringen aan de man, die ons 's zondagsavonds heimelijk de voetbaluitslagen doorseinde. Ik heb nog altijd de grootste achting voor die eenling die niet buigen kon, die openlijk verzet uitstraalde; hij had die manier van lopen, werd twee jaar lang opgezadeld met steeds maar wc-surveillance. Daarna verdween hij, nooit meer iets van gehoord.

Ik wil ook enig recht doen aan het tiental tweederangsfiguren, onbekwaam en onbevoegd om te doen wat ze deden: aardrijkskundelessen geven, de geschiedenis uit de doeken doen, de Bijbel en het menselijk lichaam verklaren, en voor het overige het systeem intact houden, surveilleren, controleren, waakhond spelen. Zij waren doorgaans de ergsten niet, deze saaie kleurloze dienstplichtigen, opgehangen aan hun gelofte van gehoorzaamheid. Ze moesten ook maar zien te overleven.

'Je bent niet gegroeid,' zegt mijn moeder als ze me ziet.

Allerheiligen, drie dagen thuis, drie dagen regen. Alles is hier anders nu. Iedereen doet bijzonder aardig. Op

straat ook. 'Hoe gaat het met je, hoe is het daar?' Ik voel me bekeken, vooral in de kerk. Wat verwachten de mensen van mij? Moet ik anders doen?

Drie dagen in mijn beste kleren, mijn rijke tante opzoeken, vertellen dat het me goed gaat. Of ik die en die ken, Martens, Frans Martens, neefje van Martens, referendaris bij de PTT, die jongen moet ook bij jullie zijn, ken je hem? Ze stopt me tien gulden in mijn handen.

Ik hoor er niet meer bij.

Slaap nu in het huis van mijn opa, op dringend verzoek van de President. Priesterstudenten behoren een eigen kamer te hebben.

Drie dagen is drie dagen wachten, wachten op weggaan, op verder zien.

De laatste uren, pijn in je buik en dat gaat vanzelf wel over.

'Het is nu maar kort, over zes weken ben je er weer en dan voor lang.'

'Dag jong,' zegt mijn moeder. Ze zegt: 'Jong', ik geef haar een zoen waar iedereen bij is, mijn zusje lacht zenuwachtig, mijn vader stopt even met zijn werk, dag allemaal, ik huil, tot Kerstmis.

Ik sjouw mijn grote koffer, mijn kartonnen leegte terug naar waar ik thuis hoor, het genummerd bestaan, de anonimiteit, het uitstel.

De dagen zijn al goed als ik geen honger heb, ik heb nu ook mijn kleine bunker, wat extra boter, goed gezouten tegen het bederf, een flink stuk cervelaatworst, ik kom een heel eind tot Kerstmis.

Dagen zijn nummers op een kalender, je weet wat komt en wat voorbij is, geen hokje wordt overgeslagen. Het lijkt allemaal veilig en zeker, zolang je slaapt.

Afgelopen zaterdag vergaderden ruim tweehonderdvijftig onderwijzers van Limburgse scholen in Kloosterrade. Doel van dit bezoek was contact te leggen tussen de onderwijzers en het Klein-Seminarie.

De onderwijzer is in zeer veel gevallen de persoon, die richting geeft aan de studiekeuze van de jongen en die dus in zekere mate zorgt voor de bevolking van het Klein-Seminarie.

Veel meer dan dat in het verleden het geval is, zal in de komende jaren bijzondere aandacht moeten worden geschonken aan de recrutering van de toekomstige priesters.

In dit verband wees de President in een toespraak op de grote evolutie, die Limburg zal doormaken binnen vijftientwintig jaar. De industrialisatie zal een bevolkingstoename medebrengen van 250 000 inwoners. Van kerkelijke zijde wordt natuurlijk de meeste aandacht geschonken aan de toekomstige zielzorg van hen. Niet alleen moet de achterstand van priesterroepingen worden ingehaald, maar men zal het aantal moeten opvoeren om een goed georganiseerde zielzorg te kunnen uitoefenen.

Daarbij behandelde de President de subjectieve en objectieve kentekenen van een priesterroeping, waarbij, naast de ouders en de priesters, de onderwijzers een zeer speciale taak te vervullen hebben.

In de namiddag werd aan de gasten in de eetzaal een uitgebreide koffietafel aangeboden, waarna nog een gedachtenwisseling volgde over financiële aangelegenheden en toelatingsexamens.

Welke zijn de subjectieve en objectieve kentekenen van een priesterroeping?

Deze vraag staat niet in de katechismus.

De golf van heimwee, die aan het begin van dit trimester over ons huis hing, schijnt overwonnen te zijn. Oorzaak hiervan was zeker een te grote verwenning gedurende de vakantie. Wij moeten waakzaam zijn tegen zekere naturalistische stromingen binnen onze muren, die zoveel mogelijk trachten te verzachten, wat van de jongens offers vraagt. Het reglement dient streng gehandhaafd te worden en allen moeten daaraan meewerken.

De cour, een groot rechthoekig plein van honderdtwintig bij veertig meter, gemeen geasfalteerd; als je valt ligt de huid van je knie open, gegarandeerd. Een viertal buizen suggereren doelpalen, dwars boven de lat. Een botsing met een van die palen betekent hersenschudding, het geheel betekent onnoemelijk veel, mits je een tennisbal hebt, groter mag niet, en mits je het eerst buiten bent.

Hier is ruimte en lucht, hier krijg je de illusie anderhalf uur per dag te kunnen ontkomen aan de lange arm en het alziend oog van de President.

Ik heb een naam, ik ben iemand.

Dit voelt goed, het gekanker over het eten, de lol om Gerda, die aardrijkskunde moet geven met het zweet in de handen, het ondergronds protest tegen verplicht wandelen in kudden van honderd.

Dit doet goed, het weten dat ook anderen bang zijn voor Le Cid, natuurkundeleraar en psychopaat, die man kan schelden, tieren, slaan, schoppen als de duivel met schuim op de lippen. Hij is door God geroepen, draagt een zwart kleed, heeft een kale plek op zijn hoofd, hij ruikt naar sigaren, is eigenaar van een damesfiets, maar dat heeft allemaal niets met God te maken.

In het midden van de cour is een hardstenen bordes, een meter vijftig boven begane grond, ooit gebouwd om eerbetoon te genieten, toejuichingen in ontvangst te nemen,

voor het volk te verschijnen, erop neer te zien, iets aan je voeten te hebben, te bewaken, te controleren.

Daar staat Pius, uitvoerend orgaan, een boom van een vent, type Ausputzer, model robot, mechanisch reagerend, ongenadig, volkomen voorspelbaar, kleurloos, zelfs zijn ogen zijn kleurloos. Maar rechtvaardig, onmetelijk rechtvaardig, als de kalender, het asfalt, de doelpalen, voor iedereen gelijk.

Dit moet: het hebben over Mattie, een schriel, mager, debiel mannetje, vrije kost en inwoning, links of rechts een fooi-sigaar.

Naar hem moet een straat genoemd worden, een plein, hij verdiend een standbeeld.

Naar hem werden vier blokken van zes schijthuisjes genoemd: de Matties. Ze bevinden zich aan de noordkant van de cour. Vierentwintig onbeschrijflijk vieze hokjes, waar je alle nood kwijt kunt.

Zijn levenswerk: deze vieze hokken met schijtpotten, tevens urinoirs permanent schoon proberen te houden. Een ondoenlijke opgave, bij gebrek aan waterspoeling.

Voor al in de winter, als het vroom, als alles potdicht zat. Dan mocht hij warm water gebruiken. Met blote handen, een afgesleten wc-borstel, een emmer en een bezem vervulde hij zijn dagtaak.

Ik heb hem nooit horen schelden of vloeken over de troep die hij daar dagelijks aantrof. Ook zorgde hij voor papier, kleine stukken Tijd, een andere krant mochten we immers niet lezen.

Wanneer het erg stonk, staken we een paar velletjes papier in brand. Vreemd genoeg was dat geen misdaad, wel als je daar stiekem rookte in die vuiligheid.

Vrije kost en inwoning, afgedankte dienstklaren, af en

toe een fooisigaar, later een medaille van de Paus, de zegen van de President en een tweedeklas begrafenis, wat kon Mattie meer wensen?

Als bewoner van Kloosterrade was hij van het huis gaan houden. Hij bewaakte het als zijn eigen bezit. Tijdens de vele jaren, dat hij in ons huis verbleef, deed hij alle voorkomende werkzaamheden op de plaats, waar hij nodig was. Hij was een harde werker, die zichzelf niet spaarde. Zijn werk was zijn enige vreugde. Rust heeft hij zich nooit gegund.

Er waren onder de knechten twee categorieën. Sommigen waren volwaardige vaklieden. Deze werkten er slechts en hadden buiten een gezin. Een tweede categorie woonde en werkte binnen het huis, omdat elders in de maatschappij op grond van hun geestelijke of lichamelijke gesteldheid voor hen geen reële bestaansmogelijkheden bestonden. In de vrij beschermde omgeving van Kloosterrade waren zij verzekerd van een bestaan, een dak boven hun hoofd en redelijk zinvolle bezigheden.

Van de inwonende knechten hadden enkelen eigen woonvertrekken ergens in het gebouw. De meesten woonden in de knechtenverblijven onder het economiegebouw. Ze hadden daar een kamertje dat ze zelf onderhielden. Er was een gezamenlijke eetruimte, die door een van hen werd schoongehouden. De maaltijden betrokken zij uit de grote keuken.

Zij genoten vrije kost en inwoning en kregen een bescheiden kleed- en zakgeld. Bij ziekte of ziekenhuisopname droeg het instituut de kosten. Waren ze te oud of te gebrekkig geworden, dan konden ze worden opgenomen in het naburige oude-mannenhuys.

Aan deze functie is geen pensioen verbonden. De betreffende persoon kan hierop dus nimmer enig recht doen gelden.

In dit huis was veel niet, en van wat er was, was veel kapot. Zekerheid heb ik alleen over de dingen die er beslist niet waren: handschoenen voor Mattie, wc-papier voor ons, een dokter als je buikpijn had, een tandarts voor je mond, een warm bad voor je lijf.

Ik lieg wanneer ik zeg dat er geen bad was. Eén keer per veertien dagen mochten we een bad nemen, een weldaad, een feest, waarvan je in alfabetische volgorde in groepen van twaalf mocht genieten, ieder voor zich natuurlijk, achter een hermetisch gesloten deur, maximaal tien minuten lang, voor de prijs van één gulden. Eén gulden om één keer per veertien dagen helemaal warm te worden, alle stof en grijs en griuw van je af te spoelen, je onderlijf te wassen, je opnieuw geboren te voelen.

In de voorbije weken hebben zich volgens nog onbevestigde berichten in het Klein-Seminarie een aantal gevallen van roodvonk voorgedaan. Een zestal leerlingen alsmede een honderd leraren zijn inmiddels ter quarantaine in het plaatselijke ziekenhuis opgenomen. Naar verluidt hebben de Inspecteur voor de Volksgezondheid in Limburg Dr Salden alsook de Hoofdinspecteur voor de Volksgezondheid Prof. Dr H.J.M. Sporcken ter plaatse een onderzoek ingesteld. Uit oogpunt van preventie zijn inmiddels aan alle leraren, leerlingen en personeelsleden een tiental tabletten verstrekt, die prophylactisch werken tegen deze gevreesde ziekte. Ter ere van de H. Daphne wordt aanstaande Zondag een plechtige Hoogmis opgedragen tot intentie van de getroffen zieken.

Het leven binnen de muren van het oude Kloosterrade kent telkens eendere dagen. Een vrije dag, een huiselijk feest of een onverwacht pontificaal bezoek doorschetteren even de eentonigheid van alledag. Maar dan valt het ritme weer terug in de regelmatige cadans van lessen en studies en gewone gebeurlijkheden. Maar ook dit gewone heeft zijn aantrekkelijkheid en vormende waarde, en daarom

mag het genoten worden als 'ons dagelijks brood'.

'De wereld is een fluit met zoveel duizend monden
En elkeen blaast zijn lied. En het maakt een droef
geluid

Waarin ik niets van eigen klank heb weergevonden.'

Richard Minne

Het Zilveren Priesterfeest van Mijnheer Cidkens, onze natuurkundeleraar, is geworden wat iedereen ervan verwacht had: een groots gebeuren, dat op aangename wijze de taaie loop der dagen onderbreekt, een hoogtepunt, waarnaar we met verlangen uitza-gen, een herinnering, waaraan we met vreugde terugdenken.

Want dit was een feest van de hele gemeenschap, waarbij deze de gelegenheid kreeg in al haar facetten te schitteren als een diamant, beschenen door de zon.

Die zon was er, en de schittering bleef niet uit. We mogen terugzien op een in alle opzichten geslaagd feestijn.

Om 10 uur werd de Hoogmis opgedragen door de Jubilaris, daarbij geassisteerd door de Hoogeerwaarde Heer President als Presbyter-assistens. Een dankbaar Te Deum volgens de toonzetting van Willem Andriessen vormde een heerlijk slot van een goed begin van dit feest.

De stemmige feestzitting in de Aula stond in hetzelfde teken van een lof aan God.

Loopt een uiterlijke huldiging steeds het gevaar te vervallen in een onwerkelijk ophemelen van met moeite bij elkaar gezochte kwaliteiten, hier werd dit gevaar strategisch ontweken door de drie sprekers, die iets te zeggen hadden, wat hemelhoog verheven was boven een kleimenselijke hulde. Bloemen, zang en gedicht, harmonie en taal, ziedaar de middelen, waarmee een harmonieuze hulde bereikt werd.

Het majesteitelijk Halleluja van Händel, gezongen door het massale koor, werd gevolgd door een eenvoudig theologisch rijk ge-

dicht uit de mond van een jong studentje uit het Limburgse Zuiden.

Na de toonkunstenaars kwamen de woordkunstenaars aan de beurt, en zij lieten het waarachtig niet bij een spelen met mooie woorden alleen. De jaaroudste van de studenten, die zich niet in staat achtte de rijkdom van het priesterschap te beschrijven, feliciteerde de Jubilaris in eenvoudige, maar goedgekozen woorden.

Hij vergeleek de priester met een prisma, waardoor het verblindend Licht, dat God is, gebroken wordt, zodat het voor de mens een prachtige kleurschakering wordt.

Toen sprak de Hogeerwaarde President namens de hele gemeenschap. Zich aansluitend bij de woorden van de kleine theoloog uit het Zuiden, hield hij een diepzinnige beschouwing over het bemiddelen tussen God en de mensen, de taak de priester eigen, daar hij is genomen uit de mensen om voor de mensen ten beste te spreken bij God.

Onze tijd is een tijd van eeuwige geschillen, van veel gepraat en veel geconfereer om de partijen te verzoenen, maar het is alsof dit slechts dient om het grootste geschil, namelijk dat tussen God en de mensen, steeds meer onoplosbaar te maken. De priester heeft de taak dit geschil mee te helpen oplossen. Nee, hij *MAG* hier meewerken. De Jubilaris mocht dit nu al vijfentwintig jaren lang. De President bedankte hem voor de manier, waarop hij dat in die jaren deed. De Jubilaris zelf besloot zijn dankwoord met een prachtig citaat:

*'Laet ons dan dagh tot dagh een trap ten hemel winnen,
en steigeren van het laagste in het opperste geluck.'*

Waakt en bidt, opdat gij niet op de bekoring ingaat. (Markus 14,37)

De President waakt en bidt.

De President bidt. Als een grote heteluchtballon zwerft hij door de gangen van zijn paleis. Alomtegenwoordig,

zorgvuldig het midden houdend, alles en iedereen wijkt angstvallig opzij, er zijn er die een lichte buiging maken in het voorbijgaan.

Hij bidt. Met de mond van een immense goudvis mummeld hij de Latijnse teksten uit zijn brevier, alles uit het hoofd, hij doet dit al jaren. Het boekwerk rust geopend op zijn omvangrijke buik, zoals ook de handen, die het vasthouden.

De bekoring wordt massaal beleefd. Overdag merk je daar weinig van. 's Nachts des te meer. Je hoort het overal om je heen, het gewoel in de bedden, het gekraak van de spiralen, over en weer gezocht. Hier helpt geen genade van bijstand, geen Moeder Maria, geen H. Aloysius. Het leven eist zijn tol, het zaad moet zijn loop hebben. Christus wandelt over het water, iedereen slaapt, in Gods handen rust onze geest, tot het uur van de verschrikkelijke bel.

Geloofd zij Jezus Christus, in alle eeuwigheid, amen.

Vijftien minuten voor opstaan, wassen en aankleden. De meesten doen er het tandenpoetsen ook nog bij. Beneden wachten de geestelijke vaders al in de biechtstoelen. Op twee plaatsen kun je vast terecht. In de ene zit een sentimentele oude man, een soort verklede opa. Hij is voor de kleintjes. In de andere woont een martelaarsfiguur, waarschijnlijk zoon van een afgekeurde mijnwerker. Deze man lijdt, dat kun je duidelijk zien aan de diepe groeven in zijn gezicht, de verbeterden trekken rond zijn mond, de droefheid in zijn ogen.

Ik mag die man. Van hem leerde ik het zwijgend protest, het ongenaakbaar zijn, de vaste wil te overleven. Uren heb ik met hem gedeeld, verhalen verteld over de oorlog, mijn vader, het ontheemd zijn, de leegte.

Daarna vergaf hij mijn zonden. Ga in vrede.

Het afgelopen jaar hebben wij ons tijdens onze meditaties vooral gericht op de problemen 'buiten de muren'. Dit jaar dient als hoofdgedachte: 'Onze houding in deze tijd.' Als uitgangspunt dient een beschouwing over de moderne mens, die voor zichzelf een vraagteken is geworden, die 'zijn adres kwijt is', die geen idealen meer heeft, die pessimistisch is en geen oplossing ziet voor de problemen van onze tijd. 'Ellendig lot, waarmee deed gij mij geboren worden?' De moderne mens kan niet meer halt en neen zeggen en leeft maar raak. Ons ideaal is de koninklijke mens, die een persoonlijkheid is, die zich weet los te maken van de massa door zelfbeheersing en versterving, die zich verantwoordelijk weet tegenover de wereld van onze tijd, die moedig en in gelovig vertrouwen de strijd aandurft voor Christus en Zijn Kerk. Wij zullen ons offensief beginnen, nadat wij in onze schilden gegrift hebben: 'Doe mij geloven in de oogst' en 'Ik ben jong en optimistisch'.

Samen met onze Paus zien wij Maria, onze Moeder en Beschermster als het reddend teken van onze tijd. Geen angst maar moed en vertrouwen, want Maria laat ook de wereld van onze dagen niet in de steek. Zoals zo vaak in de geschiedenis der Kerk, zo zal Maria opnieuw blijken 'de Overwinnares in alle veldslagen Gods'.

Er waait een storm van godloosheid en nieuw heidendom over de wereld, maar 'Storm maakt grote vuren groter en dooft kleine lichten uit'.

De President waakt.

Geachte Ouders,

Als President van het Klein-Seminarie acht ik het mijn plicht het volgende onder Uwe aandacht te brengen.

Gedurende de komende vacantieweken draagt U de zorg en de verantwoordelijkheid voor Uw zoon, student van ons Klein-Seminarie.

Het zal U bekend zijn, dat hij gedurende die tijd wordt blootgesteld aan allerlei mogelijke gevaren en verlokkingen, die zijn priesterideaal schade kunnen berokkenen.

Ik verzoek U daarom met klem erop toe te zien, dat in Uw gezin de Geest van Christus en Zijn Kerk leeft.

Ervoor te zorgen dat de dagelijkse gebeden aan tafel, bij opstaan en slapen gaan met eerbied en aandacht verricht worden.

Erop toe te zien, dat Uw zoon dagelijks de H. Mis bijwoont in de kerk van zijn parochie, en wekelijks het H. Sacrament van de Biecht ontvangt.

Ik draag U op ervoor te zorgen, dat Uw zoon het bezoek aan openbare zwembaden en strandgelegenheden vermijdt.

Ook het bezoek aan film- en theatervoorstellingen acht ik ten strengste verboden, alsmede het lezen van mogelijk schadelijke lectuur.

Het spreke tenslotte vanzelf, dat aan contacten met leeftijdgenoten van het andere geslacht bijzondere gevaren kleven.

Mogen deze richtlijnen U helpen Uwe opvoedende taak naar behoren te vervullen met de hulp en de genade van onze Heer Jezus Christus.

De President

Ik logeer. Ik hoor er niet meer bij, thuis, met mijn eigen slaapkamer bij mijn grootvader. Ik draag mijn eigen sokken, mijn genummerde kleren hangen apart. De anderen zijn anders, zij kauwen kauwgum, dansen wild op lelijke Amerikaanse muziek, gaan in het weekeinde naar de film, hebben vrienden en vriendinnen, mijn broer vrijt, mijn zussen af en toe, waarover kunnen wij praten?

Hier kan ik nooit terug, het weinige dat ik achterliet is spoorloos, verwaaid, verdwenen. Alleen een man nog, die dag en nacht werkt, onder andere voor die vijfhonderd die ik jaarlijks kost, en een vrouw die de leegte met me deelt.

Ik ben de meneer van de familie, draag colbert en das, sta in gepoetste schoenen, ben geschikt om mensen vriendelijk goeiedag te zeggen, af en toe op te draven bij de koster van vroeger om samen nog eens een requiem te zingen.

'De mensheid raakt steeds meer ontworteld, ontheemd,' hoor ik de pastoor verkondigen. Hij weet niet half hoe hij gelijk krijgt.

Ik hoor thuis in de anonimiteit, ik schuif het leven voor me uit zolang het kan. God moet maar iets doen, daar is hij voor, en als hij roept, dan wil ik het allemaal meemaken en doormaken en best verdragen. De oorlog was een kwestie van tijd, ik heb alle tijd, ik heb a en b en c gezegd, aan mij zal het niet liggen nu ik niet meer terug kan.

Groepen heten compagnieën, het middageten heet diner, een vrije dag congé, slaaphokken met gordijntjes heten chambretten, toezicht noemt men surveillance, de schijthuisjes de Matties, de speelplaats de cour – vreemde wereld.

Wereldmissiedag.

Het is de bedoeling, dat op deze dag door de hele Kerk met alle vurigheid wordt gebeden tot het Goddelijk Hart, opdat Zijn Koningschap over heel de wereld wordt erkend en steeds meer concreetheid wordt gegeven aan ons gebed en offer voor Zijn Rijk. Speciale aandacht dient gevestigd te worden op DE vijand van de wereldheerschappij van het H. Hart, het Communisme en zijn activiteiten en vermeende successen in de missielanden.

Het Communisme betekent niet enkel een toenemend gevaar voor onze eigen Christelijke landen, maar het dreigt thans ook in vele missielanden het reeds bereikte te vernietigen; en het heeft dit ten dele al gedaan. Het penetreert allerwegen, het wroet ondergronds of levert openlijke strijd en waar het overwint, is het meedo-

genloos in zijn optreden. Te denken valt aan China, Korea, Achter-Indië, Siam, Malakka, Birma, en verder aan Congo, de Goudkust en aan de zwarte bevolking van Zuid-Africa.

Dit alles moet ons niet pessimistisch maken, hoe beklemmend de toestand ook vaak is.

Ons heilig Geloof leert ons, dat de machten der hel de Kerk niet zullen overmeesteren, ook niet in de missie.

Goden, mindere goden, een verschijnsel oud als de mensheid. Sla er de geschiedenis op na, of de Bijbel, die verhaalt van het kaf en het koren.

Vierhonderdtwintig sollicitanten voor het Priesterschap Gods in dit ene bisdom. Er moet een vergissing in het spel zijn, want dit betekent gemiddeld tweeënvijftig en een halve per jaargang. Op je vijf vingers kun je nadelen dat dit niet klopt. Rond Pasen staat er altijd een mooie foto in de krant van de nieuwe wijdelingen. Ik kom nooit verder dan twintig tot vijftig bleke helden.

Meer dan de helft zal moeten afhaken in de loop der jaren. Het roepen van God blijkt allesbehalve duidelijk te zijn. Meer dan de helft loopt hier dus rond met een illusie, een waan-idee. Vreemde gewaarwording. Wie wel, wie niet?

Wie spoort de echte, de ware geroepenen op? Dat wordt mensenwerk. De President waakt en bidt, hij zal het dus wel weten.

Van Johan bijvoorbeeld, van drie gym, een zure eerzuchtige jongen met de mond van de President, een goudvissemond. Johan valt alleen maar op als vaste klant van de vrijwillige studie, het laatste half uur voor het slapen gaan. Johan is Ceremoniemeester van de vaste misdienaarsgroep, de Acolyten. Johan rookt pijp, want de President is voorstander van pijpen. Johan is, zeggen ze, een

briljant student, hij kent alles van buiten. Johan komt nooit voor op de zaterdagse waslijst en hij houdt er geen bunker op na.

Om priester te kunnen worden moet je behoorlijk intelligent zijn. Er wordt van je verwacht dat je de vakken Latijn, Grieks, Frans, Duits, Engels, Wiskunde, Nederlands en Geschiedenis beheerst. Als je dat heel erg goed kunt, mag je na het zesde jaar officieel eindexamen doen. Je ontvangt dan het erkende staatsdiploma van het Ministerie van Onderwijs. Heb je iets achter de hand, mocht het ooit ergens spaak lopen.

Iets minder intelligent mag ook nog. Dan ga je de s-stroom in, de zogenaamde seminariestroom. Dan krijg je aan het eind een s-diploma, een surrogaatdiploma. Je hebt dan ook surrogaatleraren, tweederangsfiguren, zonder bevoegdheden, zonder pretenties, vaak aardige mensen, voor wie het allemaal niet zo nodig hoeft.

Ben je nog minder intelligent, dan word je op een gunstig moment afgevoerd, meestal tijdens de vakanties, onopvallend, geluidloos. Niemand die vragen stelt, het past in het systeem, je schuift een stoel op, in het lege bed ligt nu een ander, er kraait geen haan naar, want Latijn, Grieks, Frans, Duits, Engels en Wiskunde: de dokter, de notaris en de veearts, die hebben dat ook allemaal gehad.

Het systeem selecteert, het geld werkt anders.

Carel Brennick, Paul Schouten, jhr Van Batenborgh en nog zo'n stelletje Hollanders. Jongens met pianoles, witte tennisschoenen en wat daar allemaal bijhoort. Voor wie Mattie tijdens het seizoen dagelijks de tennisbanen veegt. Zij halen allen moeiteloos hun staatsdiploma, blijken vervolgens geen roeping meer te hebben, en verdwijnen daarna met vlag en wimpel richting een of andere universiteit.

En Cornelis, een sjofel boertje uit de Peel, hij verhuist na precies één jaar naar een seminarie in Frankrijk, daar kan hij gratis studeren.

'Probeer het daar maar eens, vriend,' hoor ik de President zeggen.

'Vriend,' zei de President eens tegen mij, 'ik weet niet wat ik aan jou heb.'

'Jawel, mijnheer de President.'

'Goed, je kunt gaan.'

Dit was het eerste gesprek dat ik in die jaren met Gods rechterhand voerde, ergens in een gang tussen klas en studiezaal.

In grote genegenheid en dankbaarheid gedenken wij vandaag het Gouden Priesterfeest van Zijne Heiligheid de Paus.

Op speciaal verzoek van de Heilige Vader zal er geen uiterlijke feestviering plaats hebben.

Gaarne geven wij blijk van hoezeer wij aan deze oproep willen meewerken. Wij zullen tot intentie van Zijne Heiligheid een drie-daagse gebedsactie organiseren.

Moge God wijsheid en kracht schenken aan de Heilige Vader, die de Kerk te besturen kreeg in één der moeilijkste momenten van de wereldgeschiedenis.

Genegenheid moet ik hebben voor de Paus, voor Vader Bisschop en voor het Koninklijk Huis. Dat hoort zo.

Genegenheid is een warm, geheimzinnig gevoel van binnen. Het heeft te maken met je handen, je ogen, je mond, je hele lichaam. Je hoort bij iemand, je lichaam hoort bij een ander lichaam, zoiets moet dat zijn, iets vanzelfsprekends.

Zekerheid heb ik van de dingen die er niet zijn. De Paus is een oude zieke man, Vader Bisschop een soort rijke tante, en het Koninklijk Huis, daar had mijn vader iets mee.

Hier ben ik alleen voor mezelf, niet voor mijn ouders, niet voor mijn familie, niet voor mijn land, niet voor mijn volk, zoals sommigen in de oorlog. Hooguit voor God, ver weg God, maar dan staan mijn kansen één op twee, in het gunstigste geval.

Vriendschap, dat gaat in die richting, dat is al iets. Iemand hebben om wie je geeft, voor wie je voelt, voor wie je iets over hebt, die ook voor jou voelt, die dat laat merken: in kleinigheden, vanzelfsprekende dingen, een blik van verstandhouding, een sigaret als je zonder zit, een hand op je verjaardag.

Dit zijn gevaarlijke gedachten, ze brengen ellende met zich mee, ik moet ze verdringen, ik weet hoe zoiets afloopt. Iedereen hier weet dat. Ik ken een stel dat onafscheidelijk is; zie je de een, dan zie je de ander. Iedereen weet hoe ze in de gaten gehouden worden. Er loopt hier een klier rond, een klein onooglijk miezerig onbetekenend priesterijtje, met gluuuroogjes achter een gouden brillettje. Specialist in het opsporen van ongeoorloofde gevaarlijke vriendschappen. Nee, hij voorkomt niet, hij wacht af, hij geniet van zijn groeiende zekerheid. Op het juiste moment slaat hij toe, zoals je een vlieg op tafel te pletter slaat. Het misselijkmakende van dit gedrochtje van één meter vijftig is, dat hij er zelf twee vriendjes op na houdt, twee heel mooie jongetjes. Hij paradeert ermee op de cour tijdens zijn surveillance, twee schoothondjes, één aan zijn linker en één aan zijn rechterkant. Een blinde kan bij wijze van spreken zien hoe hij zowel gluurt als geniet. Er wordt over gepraat, geginnegapt, schaapachtig gelachen, iemand heeft er een liedje op gemaakt.

Bijzonder bevreesd was de overheid voor het verschijnsel van de particuliere vriendschap. Toch wist niemand pre-

cies wat men hieronder diende te verstaan. Het woord homoseksualiteit werd zelden of nooit uitgesproken, maar de angst ervoor was enorm groot. Een vaste vriendschap tussen twee jongens werd bij voorbaat als verdacht beschouwd. Hoewel dus niemand er het fijne van wist, had iedereen toch wel enig idee in welke richting hij moest denken.

Men zou verwachten dat de vreemde paters, die jaarlijks de retraite kwamen preken, enige duidelijkheid hieromtrent zouden verschaffen. Maar ook zij kwamen niet verder dan: 'Hechte vriendschap is iets mannelijks, is stoer en sterk. Hechte vrienden gaan recht door zee, ze hebben geen enkele behoefte aan flauwiteiten of kinderachtigheden. Van particuliere vriendschap is sprake als je voortdurend in elkaars nabijheid wilt zijn, als je steeds naar elkaar moet kijken, als je elkaar van die kleffe briefjes schrijft.'

Mijn God, wat zijn nu kleffe briefjes?

Dr Jongen is neuroloog, in die hoedanigheid verbonden aan het Dr De Waverziekenhuis in de stad. Zijn naam heeft een geheimzinnige en tevens fatale klank voor ons. Die naam spreek je niet hardop uit, je fluistert hem. Die man is zoveel als eindstation – als je bij hem terecht komt, is het zo goed als zeker afgelopen met je, geen weg terug.

Niemand weet wat bij die man gebeurt, niemand kan of mag of wil het navertellen.

Op een gegeven dag krijg je van de President te horen: 'Vriend, het is goed dat jij eens naar Dr Jongen in het ziekenhuis gaat. Heb je geld voor de reis? Hier is het adres, je kunt er donderdagmiddag terecht, je hoeft de middag geen lessen te volgen. Is alles duidelijk, vriend? Ik denk het wel.'

'Ja, mijnheer de President.'

Daar ga je dan zo'n middag, helemaal in je dooie eentje, letterlijk met je ziel onder je arm, doodziek van onzekerheid en angst, getekend als jood in de oorlog, op zoek naar je beul, de man van het laatste, bijna laatste station.

Er wordt gefluisterd dat de man is ingehuurd om homoseksuelen onder ons op te sporen. Homoseksuelen zijn verachtelijke smerige mismaakte slappe karakterloze en vooral doodzondige mensen. Je mag er medelijden mee hebben, dat kan nog net, maar praat er verder niet meer over.

Deze klanten verdwijnen binnen enkele dagen, een week hooguit, als dieven in de nacht, veracht, getekend voor hun leven.

Dr Jongen wikt, de President beschikt, de ouders betalen de rekening. Honderd gulden luidt het tarief, zeggen ze.

Natuurlijk kan er een punt achter, elke dag, elk uur van de dag. Ik hoef mijn boeltje maar bij mekaar te zoeken, mijn grote koffer maar van de kast te halen, mijn kleine hebben en houden erin te stoppen, me beleefdheidshalve bij de President af te melden, te zeggen: 'Ik ga,' zonder opgave van redenen gewoon te zeggen: 'Ik ga.' Niemand zal me tegenhouden, ik heb zelfs geen vrijgeleide nodig, te voet naar het station, enkele reis naar huis, en het is voorbij, ik ben vrij.

Dat is het probleem, ik ben vrij, ik heb de vrijheid om te kiezen, ik ben zelf verantwoordelijk voor wat me overkomt, voor wat met me gebeurt. Zonder die vrijheid zou alles makkelijker zijn. Vluchten is veel simpeler dan kiezen. Ik hoef niet te vluchten, zoals iemand die even een pakje sigaretten gaat halen en dan nooit meer terug komt, of zoals iemand die de slaapkamerdeur achter zich dicht

trekt, vervolgens een tube pillen slikt en zo vertrekt. Zo dramatisch hoeft het allemaal niet. Ik kan gewoon vertrekken nu, of ik kan blijven.

Het is een kwestie van wikken en wegen, dagen, weken lang, uitstellen, op de lange baan schuiven, hopen dat er iets gebeurt, iets onvoorziens, iets dat de doorslag geeft.

Natuurlijk: de consequenties, het onbekende, beangstigende, van wat daarna.

Opnieuw het grote gat waar ik in moet springen, afgezien nog van de vernederingen die me te wachten staan, het fluisteren weer, het zwijgen.

Je studie aan een seminarie opgeven stond in die tijd gelijk aan totaal gefaald hebben, radicaal mislukt zijn en tegelijk door een hel moeten.

Het was de grootste afgang die je je maar bedenken kon, voor jezelf en voor je familie. Ik kende in die tijd iemand die deze ellende overkwam. Ik hoorde de verhalen die de ronde deden, valse smerige verhalen, vol spot, venijn.

Of ik het al wist, al gehoord had, van je weet wel. Ik had het al tien keer gehoord. Erg hè, erg voor de familie, ik snap niet hoe iemand zijn ouders zoiets kan aandoen, zijn moeder durft niet meer op straat te komen, zijn vader heeft bedankt als bestuurslid van de harmonie, hijzelf zit ergens bij familie, ze zeggen dat... nou ja, dat hoef jij niet te weten.

Een paar maanden later zag ik hem op straat, als soldaat van het Nederlandse leger, in een grauw uniform, schuw, de ogen gericht naar de grond, de sporen van ontredde- ring op zijn gezicht.

Dat is dus mijn vrijheid, mijn keuze: blijven, uitstellen, maar zien wat ervan komt, hopen op beter, misschien, je weet nooit, of: de afgang van een mislukking, de vernedering, militaire dienst over een jaar of zo, opnieuw het

systeem, een soortgelijk systeem, rijen, controle, monddood gemaakt worden, je conformeren. Lood om oud ijzer.

Alles wordt zichtbaar vroeg of laat. Honger mergelt uit, verdriet tekent het gezicht, verwarring verlamt, haat verhardt, eenzaamheid verstomt, wat dood is komt bovendrijven, onvermijdelijk, duidelijk zichtbaar.

Over de doden niets dan goeds, ook wij hebben onze doden.

Gegaan ben ik door de witte gangen rond de zonnige bloeiende binnentuin. De blanke stilte vertelde mij, zoals altijd, van onbezorgde blijde jeugd, die hier rondwandelde, levendig uitpratend de in hen zingende idealen van later.

Gestaan heb ik voor de grijsmarmeren plaat aan de witte wand.
Religioni et Regi.

Gestaard heb ik op de bronzen letters en gelezen heb ik de namen van diezelfde jongens, waarachter een jaartal van later. Met eerbied en huivering las ik de namen één voor één. En achter alle klonken telkens weer de veelbetekenende woorden: strijd, dood, held.

Ik ontblootte het hoofd en las met eerbied en bewondering, met droefheid, afschuw en huivering als in een geïllustreerde verzameling van martelaren- en heiligenlegenden uit verre barbaarse tijden.

Dulce et decorum est pro patria mori.

Deze zin stond plotseling voor mijn starend oog als antwoord op de vragen, die zich aan mij opdrongen. Hoe waren deze heldenden mogelijk? Waarom deze heldenoffers van onze oud-leerlingen?

Onze school moet voor hen geweest zijn een instituut van opvoeding tot heldendom, het heldendom van hun tijd.

Bovenstaande Latijnse spreuk vertaalden zij als knapen uit hun

themaboek en als jongemannen lazen zij hem in de *Carmina* van Horatius.

En de leraren maakten de harde plicht der Romeinse jeugd om hun vaderland te verdedigen en ervoor te sterven, tot die hunner studenten.

Maar zij hoefden, om de deugden van trouw en heldenmoed te leren, niet bij de Romeinen school te gaan.

De dragers van de geschiedenis van de Heilige Rooms-Katholieke Kerk hebben het hun geleerd.

De inhoud van Horatius' spreuk werd voor de studenten op een hoger, op een christelijk plan verheven en daarmee ook de heldenstrijd voor het vaderland. En dit tweeledig heldendom gaf onze studiemakkers een dubbele kracht, zelfs wanneer zij zonder geweer of zonder revolver moesten strijden.

In het licht van dit Katholieke heldendom bewonderen wij de jonge onderofficier, die vlak voor zijn dood in de vuurlinie aan zijn jonge vrouw schrijft: 'Ik ben bereid voor mijn vaderland te sterven, zo God dat van mij verlangt.'

Of de jongeman, die twee jaren na zijn afscheid van onze school, in een Japans gevangenkamp stervend aan zijn vriend de boodschap meegeeft: 'Ga naar mijn vader en moeder, en zeg hun dat ik braaf gestorven ben.'

Hun namen, aangebracht op het harde marmer zullen ons een aansporing zijn tot een harde onwrikbare houding in de strijd voor onze geboortegrond en voor ons Christelijk Geloof.

Of ik wel eens droomde, vroeg Dr Jongen, en wat ik dan wel droomde. Ik droomde van straten bezaaid met glasscherven, eindeloos lege straten bedekt met een dikke laag glas, daar moest ik overheen op blote voeten, op weg naar huis, naar een onvindbaar huis.

En ik lag platgedrukt op straat, als door een legertank overreden, tussen twee dode soldaten, armen en benen

wijd uitgespreid, van alle kanten kropen kevers, mieren en andere vreemde beesten op me af, ze kropen in mijn oren, mijn ogen, mijn mond, ik kon me niet verroeren, ondraaglijke stilte, alleen het krassend, schurend geluid van onnoemelijk veel insektepoten.

Het was er dus eindelijk van gekomen.

Op een zaterdagmiddag werd ik bij de President geroepen, tijdens de studie, ik was bezig met de vertaling van een stuk Cicero. Ik schrok er niet van, toen de surveillant mij de boodschap in het oor fluisterde. Ik wist wat dit betekende.

Al weken had ik de blikken van de President in mijn rug gevoeld. Ik had zijn half dichtgeknepen ogen gezien, als ik hem in de gangen tegen het lijf liep. Ik had gezien hoe het mummelen van zijn vlezig lippen even stokte, hoe zijn zweverige pas vertraagde, hoe hij zijn presidentiële adem inhield, rood aanliep, om zich vervolgens zwijgend verder te bewegen.

'Vriend, ga zitten.' Hij wees mij een stoel recht tegenover hem aan een grote eikehouten tafel, bedekt met een donkerrood Perzisch tafelkleed. De franjes aan mijn kant waren over een lengte van vijftig centimeter weggeplukt. Ik was niet de eerste die zich op deze stoel bedreigd voelde.

De kamer was schemerdonker, er hing een zure lucht van sigaren, oud leer en antieke schilderijen. Aan de muur onderscheidde ik een ontzagwekkend kruisbeeld, waarvoor een zware mahoniehouten bidstoel. Van de rest van de kamer was nauwelijks iets zichtbaar, tenzij de President 'zelve, zijn indrukwekkende buik, die deels onder het tafelblad verdween, zijn koude visseogen, zijn (zo leek het) gummi lippen, en zijn opvallend kleine dikke handen, rustend op het kleed, gevouwen, in bidhouding.

Ik wachtte af. De stilte duurde.

Hij zocht naar woorden, probeerde vertrouwen te wekken, tastte mij met zijn ogen af, centimeter na centimeter, alsof hij een zwakke plek zocht, en concludeerde tenslotte:

'Vriend, jij bent hier niet gelukkig, of heb ik dat verkeerd?'

'Nee, mijnheer de President.'

'Hoe komt dat?'

Ik zweeg.

'Ik denk, ik vermoed dat jij iets mist, of liever dat er iets aan jou ontbreekt.'

Ik hield me op de vlakte, reageerde niet, wachtte af, zweeg opnieuw, wist dat alles wat ik zou zeggen, tegen mij gebruikt zou worden.

'Als ik goed geïnformeerd ben, houd jij je met heel andere zaken bezig dan met je geestelijk heil en met je studie. In de kerk ziet men je vaak dromen, bij je studie ben je niet actief, je resultaten zijn maar twijfelachtig, je zondert je te veel af, zoekt persoonlijke contacten, vertellen ze me. Ik denk het volgende: Ofwel, jij hebt last van een verlate puberteit, ofwel,' ik wist wat komen ging, trok krampachtig een paar franjes van het beschadigde tafelkleed, 'ofwel, jij hebt een homoseksuele aanleg.'

Vriend, het is dus goed als jij eens naar Dr Jongen gaat. Hij is neuroloog en psychiater aan het ziekenhuis in de stad. Hij is heel bekwaam en kan bekijken wat jou dwars zit. Heb je geld voor de reis? Hier is het adres, je kunt er donderdagmiddag terecht, je hoeft die middag geen lessen te volgen. Is alles duidelijk? Ik denk het wel.'

'Ja, mijnheer de President.'

Goed, je kunt gaan.'

Vier lange dagen twijfel, aarzeling, was dit het moment? Moest ik mijn kartonnen koffer pakken, vertrekken, weigeren deze keer om me te onderwerpen aan het systeem, de willekeur, het machtsmisbruik, de intimidatie?

Dat betekende: het systeem erkennen als juist, als legaal, hooguit toegeven dat ik er niet in paste. Dat betekende capituleren, vluchten.

Of: blijven, mijn boeltje laten waar het was, proberen te overleven, bewijzen dat ik 'in orde' was, maar dat het systeem faalde, dat het systeem me kreupel maakte, me misvormde, me uithongerde, me verlamde, mij en vele anderen.

Ik sprak met niemand over mijn dilemma, ik schreef niets naar huis, hoewel ze daar straks de rekening gepresenteerd kregen. Aan tafel zei ik het hoognodige, voor het overige isoleerde ik mij, vier dagen lang. Ik leende boeken uit de bibliotheek over Freud en Adler, zei dat ik die nodig had voor een spreekbeurt, bereidde me in werkelijkheid voor op de confrontatie met Dr Jongen, ik laadde me op als een accu, besloot te vechten, als toen voor mijn vader, dit was mijn oorlog, ik liet me niet tekenen, ik was geen NSB-er.

Dr Jongen was een rustige man met een zachte stem. Hij zat achter een immens bureau, vol mappen en dossiers. Opvallend waren zijn grote zware bril en zijn bleke handen. Hij schreef met een gouden vulpen. Mijn naam, voornamen, adres, geboortedatum, gegevens over mijn vader en moeder, mijn broers en zusjes, allemaal onbelangrijke alledaagse dingen als waar ik op school was geweest.

Hij trok een witte jas aan. Of ik me uit wilde kleden, mijn onderbroek kon ik aanhouden. Toen volgde het

vreemde spel waarover ik bij Freud gelezen had, het af-tasten van mijn lichaam. Geen plek bleef onberoerd. Ook het kleine nikkelen hamertje kwam op de proppen. Ik moest op een rechte stoel gaan zitten. Eerst een tik onder de linker knieschijf, daarna onder de rechter. Mijn onderbenen zwiepten prachtig, geheel volgens verwachting, successievelijk links en rechts omhoog.

Ik dacht iets van een tevreden gebrom te horen. Zou hij in de gaten hebben dat ik erop gebrand was normale reacties te geven? Daarna het gekriebel onder mijn voetzolen, ik kon een hoorbare lach nauwelijks onderdrukken; over een lint lopen, voorover buigen, op één been staan, op het andere been staan. Penis en ballen voldeden blijkbaar ook aan het normale patroon, dat concludeerde ik uit het vluchtige onderzoek, hij keurde ze nauwelijks een blik waardig. Van dit facet van het onderzoek had ik me meer voorgesteld.

Ik mocht me aankleden, ik was klaar – of beter: hij was klaar. Het hele onderzoek had zo'n half uur in beslag genomen. We hadden nauwelijks een woord gewisseld, tenzij het hoognodige. Hij gaf zijn opdrachten, ik voerde ze uit: uitkleden, staan, zitten, voorover buigen, zuchten, broek omlaag, broek omhoog, aankleden.

'Wat magertjes, jongeman,' was zijn voorlopig commentaar, 'wat beter eten.' Een conclusie van niks, maar ik vond het toch raadzamer niet te reageren.

'Ik verwacht je volgende week op hetzelfde uur terug, ik zal de President wel zelf op de hoogte stellen. Tot volgende week dan.'

Ik kreeg een bleke hand, voelde iets van sympathie, maar kon er geen kant mee uit.

Niemand vroeg waar ik geweest was, die middag. Ieder-

een wist het blijkbaar en sprak er dus niet over. Een Dr Jongen-geval werd op een vreemde manier gerespecteerd, of in elk geval gespaard. Ik kan het verder moeilijk omschrijven, ik kan ook niet verklaren hoe mijn geheim het geheim van iedereen was, maar dit waren feiten die ik in de voorbije jaren diverse keren op een identieke manier ervaren had, toen het anderen betrof.

Zelf had ik het gevoel dat ik voor meer dan voor mezelf vocht, dat er een soort verantwoordelijkheid op mij rustte, dat ik iets moest waarmaken.

Ook had ik de vreemde dwingende behoefte nu om de President zoveel mogelijk tegen het lijf te lopen, hem op te wachten, op te zoeken bijna, hem uit te dagen, uit zijn tent te lokken, hem te laten vragen hoe het me vergaan was, en dan te antwoorden: 'Goed, mijnheer de President, Dr Jongen is best een aardige man.'

Jammer, hij gaf me geen schijn van kans.

De week voor het vervolgonderzoek duurde me te lang. Ik was er dag en nacht mee bezig, niet in paniek dus, integendeel, meer in een roes, in een groeiende zekerheid dat dit mijn kans was, dat ik het maken zou, dat ik zou overleven.

Opnieuw mocht ik een extra, ook nu weer gratis bad nemen die donderdagmorgen vóór mijn tweede bezoek aan Dr Jongen. In mijn beste plunje reisde ik naar de stad, gepantserd, ik kon alles hebben.

De neuroloog-psychiater ontving mij vriendelijker nog dan bij mijn eerste bezoek. Eerst bood hij mij een reeks intelligentiespelletjes aan. De meeste daarvan doorzag ik wel. Vervolgens de bewuste tien Rorschach-platen. Ik had er al over gelezen tijdens mijn mentale voorbereiding. Platgedrukte insecten, vreemde landkaarten van inkt en bloed. Ik maakte er wat van: luchtfoto's van vulkanische

eilanden, bovenaanzichten van zwart-bonte koeien, voetsporen van voorhistorische wezens, microscopische beelden van cellen en weefsels, ik fantaseerde maar raak, er zorgvuldig voor wakend, mijzelf, mijn persoon niet bij de beelden te betrekken.

Dr Jongen noteerde maar weinig van mijn onzinnige verhalen, dat hield ik goed in de gaten, dat zat dus goed.

Tenslotte het persoonlijke gesprek.

Opnieuw hield ik me zorgvuldig op de vlakte, vertelde over thuis, over de oorlog, over mijn dromen, ze leken mij erg interessant voor een psychiater, en ze konden tevens goed dienen als afleidingsmanoeuvre.

Natuurlijk moesten op een gegeven moment mijn seksuele leven en ervaringen op de proppen komen. Dat wist ik, want daar wilde de President meer van weten. Ik besefte ook dat ik daar nooit over had leren praten, tenzij in de biechtstoel in de vorm van zelfbeschuldiging, en daar bestonden vaste vage formules voor als: ik heb in gedachten iets tegen het zesde gebod gedaan.

Toen het gesprek dus in die richting ging, vroeg ik de dokter zelf maar vragen te stellen, ik zou dan wel antwoorden met ja en nee.

Of ik weet wat erecties zijn.

'Ja dokter.'

Of ik die vaak heb.

Wat is vaak, wat is normaal? Ik moet zorgen dat ik normaal overkom, ik ben normaal.

'Dat is verschillend, dokter, soms overdag, vaker 's nachts.'

Of daar ook wel eens zaadlozingen op volgen.

'Soms dokter, eigenlijk alleen maar 's nachts.'

'Hoe vaak komt dat voor?'

Verdomme, weer zoiets, hoe vaak? Drie keer per week, klinkt dat veel? Twee keer per week? Wie gaat nou zoiets tellen? Laat ik het spreiden over een maand, dat klinkt altijd veiliger.

'Zo'n keer of tien per maand, denk ik dokter, in elk geval regelmatig.'

'Komen die zaadlozingen spontaan, ik bedoel vanzelf, of doe je daar iets aan?'

Dit wordt gevaarlijk, zelfbevrediging is doodzonde, ik hoef hier niet te biechten, wat weet ik van homoseksualiteit, hoe doen die jongens het, die zullen zich wel heel vaak zelf bevredigen, hoe kom ik hier onderuit?

'Meestal in mijn slaap, dokter, ik word er dan wel wakker van.'

'Droom je daar wel eens iets bij?'

Ik herinner me niets speciaals, maar laat ik op zeker spelen.

'Ja dokter, ik droom wel eens dat ik met een meisje in bed lig.'

Tijdens de laatste oorlogsdagen had ik inderdaad eens in een schuilkelder naast een meisje gelegen, en toen had ik inderdaad iets van een erectie gevoeld.

'Is dat altijd hetzelfde meisje?'

'Weet ik niet dokter. Ze heeft geen gezicht, ze hebben nooit een gezicht, de mensen van wie ik droom.'

De dokter legde zijn gouden vulpen neer, zette zijn donkere bril af, zuchtte even, keek me aan en zei: 'Ik geloof dat wij klaar zijn, jongeman, je hoeft niet meer terug te komen. In de loop van de volgende week zal ik de President bericht sturen, en die zal de zaak verder met je bespreken.'

Ik had nog willen vragen welke zaak, maar dat leek me een beetje overmoedig. Ik wist wat de goeie man bedoel-

de, namelijk de uitslag van het onderzoek, en daar was ik hoe dan ook gerust op, al had ik er geen uitgesproken argumenten voor.

Hij wenste me het allerbeste en bracht me zelf naar de deur. In de gang liep ik een klasgenoot tegen het lijf. Ik glimlachte bemoedigend. Volgende patiënt.

De stroomversnelling, beeld van elkaar snel opeenvolgende feiten en gebeurtenissen, liggend in elkaars verlengde, logisch uit elkaar voortvloeiend, voorspelbaar, onherroepelijk, zoiets.

Maar eerst de lift, een zware stalen kooi, waarvan nageenog niemand gebruik mocht maken, behalve de President.

Elke dag, 's avonds precies om zeven uur daalde de lift naar de begane grond. Daar stapte dan de President uit. Was algemeen bekend. Waarom juist op dat moment, was een raadsel, maar niettemin een feit. Je kon er de klok gelijk op zetten.

De lift lag op twintig passen van de studiezaal, in dezelfde gang waar zich een rij wc's bevond. Wie tijdens de studie naar de wc moest, kon daar persoonlijk de President ontmoeten, hoogstpersoonlijk, onder vier ogen. Van deze gelegenheid werd bij mijn weten door niemand gebruik gemaakt. Je kon geschikter momenten uitzoeken om je behoefte te doen.

Vier weken achter elkaar, met uitzondering van zondag, want dan lagen de studietijden anders, stond ik klokslag zeven in die gang.

Vierentwintig confrontaties met Professor Doctor Van der Em, Geheim Kamerheer van de Paus, President-Directeur van het Klein-Seminarie Kloosterrade, honderdtwintig kilo mensenvlees, godgewijd, gedoctoreerd ergens in Duitsland.

Geen woord, geen kik, totaal niets, alleen maar lucht, een kille luchtstroom, een geur van tabak en zweet. En ik met mijn vraag, de brand op mijn lippen: hoe is het afgelopen met mijn zaak, wat heeft het opgeleverd, het onderzoek, – maar meer nog: waar was dit goed voor, waar blijft u nou met uw verdomde verlate puberteit, uw ziekelijke speurtocht naar homoseksualiteit?

Ik kreeg de vragen niet over mijn lippen, voelde me daar fysiek te minuscuul voor, vond overigens mijn aanwezigheid voldoende. Hij was aan zet, de beurt was aan Zijne Hoogwaardigheid.

Zijne Hoogwaardigheid deelde mij op de vijftiende dag 's avonds om negentien uur vijf mee, dat het onderzoek niets bijzonders had opgeleverd. Niets bijzonders. 'Vriend,' was er deze keer niet bij.

Directeursfeest, directeursfeest van de President.

De President is kennelijk ook nog Directeur. Ik weet niet waarvan.

Het feest heeft elk jaar plaats. In juli, hartje zomer, altijd op zondag, zoals Pasen altijd op zondag valt.

Directeursfeest, steeds een dag van ondraaglijke hitte, eindigend in onweer.

Het draaiboek van de morgen.

Feestelijk ontbijt met kraakverse broodjes en echte koffie. De enige dag van het jaar met echte koffie. De eerste mis zit er dan al op, vluchtig, gauwgauw, een aanloopje zonder preek, omdat het nu eenmaal moet op zondag, twee missen.

De feesteling slaapt nog uit.

Dan het hoogtepunt van de dag, Pontificale Hoogmis, opgedragen door de feesteling zelf. Een stoet van vierentwintig misdienaars gaat hem vooraf, wolken wierook

verspreidend, aangevoerd door Johan met de goudvissemond.

Een zee van kaarsen wacht op hem.

De President treedt aan, gehuld in goudbrokaat.

De twee oudste en enige echte Doctoren begeleiden hem.

Hij bestijgt de treden van het priesterkoor, waardig, zoals een President dat past.

Het orgel op volle kracht, alle registers open.

Händel juicht, Halleluja.

God zelf daalt neer, de President buigt, buigt dieper dan verwacht, dieper dan zijn buik hem ogenschijnlijk toestaat.

Confiteor, hij belijdt zijn schuld, zijn overgrote schuld, welke schuld, onze schuld, mijn schuld, ons gekanker, onze zonden van de nacht.

Kyrie eleison, God heb medelijden, met hem, hij weet niet wat hij aanricht, met ons, met mij, die hem haat.

Gloria, ere aan God in den hoge en aan de President. Wij loven U, wij prijzen U, wij danken U, waarvoor, voor de broodjes en de koffie.

Vrede op aarde aan de mensen van goeden wil, vrede aan Mattie dus, aan allen die zwijgen en hopen en verdragen, aan mij, want ik ben van goeden wil, met mij kunt U alle kanten op, zeg maar welke.

Preek. Preek over de hoge uitverkiezing, de roeping tot het Priesterschap, het bemiddelen tussen God en Zijn schepselen, het uitdelen van Zijn genade, de deugden van gehoorzaamheid, van armoe en zuiverheid, het dienstbaar zijn, het liefhebben. God, wat weten ze hier van liefhebben, van dienstbaar zijn? Ja, ze menen het, in de biechtstoel zijn ze dienstbaar. Van genegenheid, genegenheid is zonde, daarvoor moet je naar de psychiater. Zuiverheid, één

keer per veertien dagen in bad, is dat zuiverheid?

Credo, ik geloof in God de almachtige Vader, Schepper van hemel en aarde, van deze hemel en deze aarde, en in Jezus Christus, Zijn enige Zoon, die geleden heeft onder Pontius Pilatus, die waste zijn handen in onschuld, bij de Offerande wast de President zijn kleine dikke handen in onschuld.

Sanctus, sanctus, sanctus, heilig, heilig, heilig de Heer, de God de Heerscharen, de God van de Macht, de God die alles mag, Heil de President, gezegend Hij die komt in de Naam des Heren, schrijdend door de gangen, alomtegenwoordig, Latijn mummelend met gummi lippen, Hosannah.

Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld, heb medelijden met ons, medelijden, wat heb ik aan medelijden.

Pax vobis, vrede zij u allen, de vredeskus van de President, Judaskus, hol leeg gebaar, theater, God bewaar me.

Welk een golf van vreugde slaat er door mijn ziel, als ik meer dan vierhonderd jonge blijde mensen het 'Asperges me' hoor inzetten. 'Besprenkel mij met de dauw van Uw barmhartigheid'.

Welk een uitzonderlijke Hoogmis is dat, waar ik mij omstuwd voel door het levende zingende gebed van zovelen.

Waarom kan het niet zo in elke kerk over de hele wereld zijn?

Het was voor de Priesterpredikant niet moeilijk om in deze sfeer een eenvoudig woord te zeggen over de adel van het Priesterambt, over de Heerlijkheid van zijn Werk, over de Volheid van zijn Leven.

Heel bijzonder moest dit jaar het Directeursfeest worden van de President. De President-Directeur werd zestig jaar, verdienstelijker kon bijna niet.

Wekenlang, avond na avond, waren er repetities voor koor en muziekkapel. Bijna alle vrije tijd ging naar de knoppen, goed, je mocht roken bij die repetities, tijdens de pauzes althans, en dat was meegenomen.

Oefeningen ook voor de grote parade, er zou een heuse parade plaatsvinden met echte marsmuziek.

Per klas in rijen van vier zouden we langsmarcheren, zingend het bordes passeren, hoofden rechts.

Vervolgens een groot carré vormen, en de besten, de le-nigsten onder ons, zouden een menselijke piramide bouwen, in het midden, onder tromgeroffel, vier hoog, en boven in de top moest de pauselijke vlag wapperen, terwijl op datzelfde moment uit ons aller kelen moest klinken: 'Aan u, o Koning der eeuwen, aan U blijft de zegekroon. Onsterfelijk schittert Uw glorie, door alle wereld heen.'

Het ongelooflijke is waar, droevig waar, want zo geschiedde. Hij en het regime kregen het klaar. Alles verliep gründlich en tadellos. Ik moet deze Duitse woorden gebruiken om uit te drukken met welk raffinement en in welke perfectie deze belabberde, belachelijke vertoning plaatsvond.

De President, één bonk paars, midden op het bordes, de handen op zijn buik, onbeweeglijk, massief als een granieten standbeeld.

Rondom hem, in volgorde van waardigheid, geleerdheid en leeftijd het kaderpersoneel, de meesten meesmuilend schaapachtig toekijkend, een enkeling op afstand, God zij hem genadig, met een vertrokken krampachtige grijns rond de mond. En aan de voeten van het paars – de President droeg zowaar paarse sokken en heuse paarse muilen – dus aan de voeten van al dat paars de grote met stomheid geslagen kudde van vierhonderdtwintig schapen.

Nee, het klopt niet helemaal, er waren enthousiastelin-

gen. Ze waren er, ze zijn er altijd, de opportunisten, de meelopers, slijmerds, kameleons, die passen in elk systeem.

Johan bood bloemen aan.

Laat ik kort vertellen, dat het bloedheet was die dag, en dat om twee uur het grote feestdiner begon, en dat we twee en een half uur lang met das en in colbert bij een temperatuur van achtentwintig graden Celsius mochten genieten van de meest exquisite gerechten, waarvan we gedurende de rest van het jaar alleen maar dromen konden: kippesoep, kalfspasteitjes, gebakken aardappels en frieten, een groot stuk vlees, twee soorten groenten, dit jaar bloemkool en spinazie, opnieuw vlees en bier, echt bier, tenslotte ijs, ijs met vruchtesap, het kon niet op. Er werd niet gegeten, er werd gevreten, en na afloop gedankt, God gedankt, dat dit mogelijk was, dat dit alles kon en mocht voor één keer, dit vreten ter ere van de President.

Onvoorstelbaar en in feite onbeschrijflijk zijn de uren die dan volgen.

In eerste instantie heerst er een schijnbare rust, een bedrieglijke voldoening van zo, dat hebben we tenminste gehad, dit neemt niemand ons meer af.

Vrij kort daarop volgt de groeiende zekerheid dat dit niet waar kan zijn, dat er iets niet klopt.

Een gevoel van onrust en tegelijk gelatenheid maakt zich meester van het huis. De meeste jongens hangen doelloos ergens rond, staand of zittend tegen een muur of op een bank, sommigen nu al een beetje wit weggetrokken, anderen draaierig en onvast op de benen.

Moet je maar niet zoveel bier drinken, jongetje.

Tegen zes uur beginnen de eerste slachtoffers te braken. Voor het oog van iedereen zie je ze kotsen, op vijf, zes

plaatsen tegelijk, op het bordes, onder de altijd treurende kastanjeboom bij de beugelbaan, tegen de afrastering van de tennisbaan, in het zicht van de pauselijke vlag.

In de gangen, op de wc's, overal hoor je het kokhalzen, rochelen, hijgen en kreunen van de zieke lijven.

Waar je ook kijkt, een grote doffe ellende van ineengeskrompen, gehurkte, voorovergebogen, zelfs op de knieën voortkruipende lichamen.

Dit is de anticlimax, de mateloze ontredde, de totale chaos, en daarnaast de ontzetting, omdat niemand iets doet, niemand iets kan doen.

En dan verschijnt Pius, de onverstoorbare, de Ausputzer, aangeslagen weliswaar, als een bokser, bekomen van een knock-out.

Duidelijk en niet mis te verstaan luidt zijn bevel: 'Iedereen begeeft zich ogenblikkelijk naar zijn slaapzaal, naar zijn bed, we hebben de dokters gewaarschuwd, de zusters verlenen hulp.'

Op de trappen en in de gangen van de bovenverdieping sluipen de schichtige en schimmige figuren van Heren Leraren, in alle haast op weg naar de voor hen gereserveerde wc's met echt toiletpapier.

Maar nergens een President, geen President, ik zoek de President, ik wil zijn ogen in de oogkassen zien draaien, ik wil het schuim op zijn mummelende lippen zien, ik wil zijn paarse buik krampachtig heen en weer zien schudden, zwellen, samentrekken, ik wil hem naar lucht zien hapen, waar is de President?

Die nacht was de nacht van de grote diarree, een onophoudelijk stommelen, rennen, slaan van deuren, doortrekken van wc's, en stank, de onverdraaglijke stank van een opengewoelde mesthoop.

Mij mankeerde niets.

Die nacht dacht ik op een gezegend ogenblik aan de plagen van Egypte.

Ik stond op, kleetde me aan, zocht mijn spullen bij mekaar, stopte die in mijn grote kartonnen koffer.

Om zeven uur in de morgen stond ik op het perron, in afwachting van de eerste trein.

Inhoud

Omtrent nummer tachtig	5
Meer informatie over God	20
De President	36